ROK VII

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Nº 14

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 15 LIPCA 1932 ROKU

Z PRZEMYSŁU SZTUCZNYCH WŁÓKIEN

Od pewnego czasu prowadzony jest spór między przemysłem włókienniczym, przedewszystkiem łódzkim, a fabrykami sztucznego jedwabiu — na temat odpadków sztucznego jedwabiu. Mianowicie, przemysł włókienniczy jest zdania, że krajowe fabryki sztucznego jedwabiu nie są w stanie dostarczyć takich ilości odpadków, jakieby mogły pokryć zapotrzebowanie włókiennictwa. Wychodząc z tego założenia, przemysł tekstylny domaga się wprowadzenia ulg celnych na importowane z zagranicy odpadki sztucznego jedwabiu.

Sprawa powyższa była przedmiotem szczegółowych badań Związku Przemysłu Chemicznego, który doszedł jednak do wniosku, że zajęte przez włókiennictwo stanowisko polega na jakiemś nieporozumieniu.

Odpadki przy produkcji sztucznego jedwabiu wynikają z procesu wytwórczego i nie mogą być uniknięte; zapotrzebowanie na nie wewnątrz kraju było przed niedawnym jeszcze czasem minimalne i wszystkie niemal odpadki, otrzymywane w fabrykach polskich, wysyłano zagranicę. Dopiero od niedawnego stosunkowo czasu, bo od połowy ubiegłego roku, wzrosło wewnętrzne zapotrzebowanie na odpadki, któremi zainteresował się łódzki przemysł włókienniczy — z uwagi na wymagania mody. Zmieszane z bawełną lub wełną, odpadki sztucznego jedwabiu dają ciekawe efekty tkackie i służą do fabrykacji tanich materjałów włóknistych. W tym właśnie czasie — mniej więcej przed rokiem — przemysł sztucznego jedwabiu całkowicie zaniechał eksportu odpadków sztucznego jedwabiu, przeznaczając je w całości na pokrycie zapotrzebowania rynku wewnętrznego. Jednak rezultat tego zabiegu był zgoła nieoczekiwany, gdyż olbrzymie ilości odpadków pozostały na składzie i należało je potem sprzedać zagranicę po cenach wybitnie niekorzystnych.

Sprzedaż odpadków sztucznego jedwabiu w kraju wyniosła w roku ubiegłym ok. 140.000 kg, w pierwszem półroczu roku bieżącego — około 100.000 kg. Ponieważ — według danych zebranych przez Izbę Przemysłowo-Handlową w Łodzi — roczne zapotrzebowanie wewnątrz kraju na odpadki sztucznego jedwabiu wynosi nieco ponad 150.000 kg — przeto o jakimkolwiek braku odpadków nie może być mowy. Że przewidywania nasze są najzupełniej słuszne — świadczy fakt posiadania obecnie na składzie przez fabryki sztucznego jedwabiu znaczniejszych zapasów odpadków, przekraczających znacznie 30.000 kg. Wytworzyła się więc sytuacja paradoksalna. Przemysł włókienniczy domaga się ulgi celnej na odpadki, motywując swoje stanowisko brakiem ich w kraju, zaś przemysł sztucznego jedwabiu uskarża się na brak odbiorców i nie wie, co zrobić ze zmagazynowanemi odpadkami.

Nasuwa się pytanie, czy może kwestja cen jest przyczyną rozbieżności stanowisk? I ta jednak okoliczność nie wchodzi w rachubę, gdyż ceny odpadków w kraju i zagranicą są prawie dokładnie jednakowe: polski przemysł włókienniczy nabywa towar po cenach, odpowiadających cenom zagranicznym. Tak zresztą być musi, gdyż odpadki sztucznego jedwabiu nie korzystają przy eksporcie ze zwrotu cła za sprowadzone surowce i materjały pomocnicze (jak to ma miejsce przy eksporcie przędzy sztucznego jedwabiu), przeto producentowi kalkuluje się lepiej sprzedać odpadki w kraju, niż eksportować je po niekorzystnych cenach zagranicę. Tylko w okresach, gdy w kraju nie było zupełnie zapotrzebowania na odpadki, wywoziliśmy je — częstokroć ze stratą — zagranicę, aby nie magazynować dużych ilości towaru.

Z przesłanek powyższych wynika, że wprowadzenie ulgi celnej na odpadki sztucznego jedwabiu byłoby nietylko niepotrzebnem i nieuzasadnionem, ale wręcz szkodliwem posunięciem.

Posiadamy w kraju dostateczne ilości odpadków, sprzedawanych po cenach nieodbiegających od zagranicznych i tylko pewną nerwowością czułego barometru przemysłu włókienniczego tłumaczyć sobie można agresywne wystąpienia o ulgę celną na odpadki sztucznego jedwabiu.

Z BIEŻĄCEJ DZIAŁALNOŚCI ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

W okresie od dn. 1 do 15 lipca r. b. Związek Przemysłu Chemicznego zajmował się w szczególności następującemi zagadnieniami:

W sprawach celnych:

zakończył ostatecznie badania nad projektem nowej taryfy celnej, składając odpowiednie wnioski do Rządu,

odbył na terenie Min. Przemysłu i Handlu narady i wystąpił z wnioskami w sprawie przywozu surowców tłuszczowych.

W sprawach eksportowych i obrotu towarowego z zagranicą:

zapoczątkował szczegółowe badania rynku argentyńskiego i brazylijskiego,

przeprowadził badania nad zdolnością konkurencyjną polskich artykułów chemicznych na rynkach Stanów Zjednoczonych A. P.,

zbadał możliwości ożywienia obrotu towarowego z Anglją, w płaszczyźnie zastąpienia importu surowców chemicznych do Polski z innych krajów importem angielskim.

W sprawach handlu wewnętrznego:

odbył narady i wystąpił z wnioskami w sprawie sztucznych tłuszczów jadalnych, wytwarzanych przez należące do Związku fabryki, które znajdują się na terenie w. m. Gdańska.

W sprawach ogólnych:

zwrócił się do szeregu przedsiębiorstw związkowych z prośbą o okazanie pomocy w naturze dla budowanych przez Towarzystwo „Studjum Technologiczne" gmachów technologji chemicznej w Politechnice Warszawskiej.

WŚRÓD KSIĄŻEK

Nakładem Wojskowego Instytutu Naukowo-Wydawniczego ukazał się słownik polsko-francusko-niemiecko-rosyjski „Broń chemiczna", ułożony przez lic. nauk fizyko-chemicznych Sorbony, p. Marcelę Wścieklicę-Pollak.

Słownik ten zasługuje na szczególną uwagę, gdyż stanowi pierwsze opracowanie podobnego typu w światowej literaturze chemicznej. Nie istniał bowiem dotychczas słownik, poświęcony wyłącznie broni chemicznej, zaś praca p. Pollak może być śmiało zakwalifikowana — jako robota pionierska na tym odcinku wiedzy. Obok jednak zasadniczego znaczenia słownika w służbie uzbrojenia, w przemyśle broni chemicznej i w obronie przeciwgazowej — rzeczone opracowanie jest też nader cenne dla wszystkich, zajmujących się chemją zarówno czystą jak stosowaną.

Poza nielicznemi i nienazbyt udanemi próbami małych słowniczków chemicznych polsko-niemieckich — nie mieliśmy dotychczas większego słownika chemicznego, podającego terminologję chemiczną polską, niemiecką, francuską i rosyjską. Ogłoszona obecnie praca wypełnia lukę naszego piśmiennictwa naukowego, pozwalając z korzyścią czerpać z niej używane powszechnie w chemji zwroty.

Obok odpowiedników słów polskich w językach francuskim, niemieckim i rosyjskim, słownik zawiera też skorowidze francusko-polskie, niemiecko-polskie i rosyjsko-polskie, skutkiem czego w jednym tomie mieści się nie jeden, lecz cztery słowniki. Co więcej, przy pewnym nakładzie trudu, można odszukać odpowiedniki niemieckie słów rosyjskich, francuskie — słów niemieckich i t. d.

Gwarancją czystości języka polskiego jest nazwisko Prof. A. A. Kryńskiego, który terminologję polską przejrzał i skorygował.

Uzupełnienie treści książki stanowią dokładnie opracowane tablice w zakresie chemicznych środków bojowych, słownictwa bojowych środków chemicznych oraz broni chemicznej.

Autorce słownika i wydawcy — Wojskowemu Instytutowi Naukowo-Wydawniczemu — należą się wyrazy uznania za podjęcie i przeprowadzenie celowej i trudnej pracy.

W następnych wydaniach książki, która niewątpliwie będzie wyczerpana już w niedługim czasie, należałoby może rozszerzyć jeszcze część chemiczną, nawet luźniej związaną z bronią, i zwrócić uwagę na dokładniejszą korektę, która nieco szwankuje.

Z DZIAŁALNOŚCI BANKU GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

Ze Sprawozdania Banku Gospodarstwa Krajowego za r. 1931 przytaczamy następujące szczegóły, dotyczące przedsiębiorstw, które należą do Banku Gospodarswa Krajowego:

Przedsiębiorstwa należące do koncernu Banku korzystały w końcu r. 1931 z kredytów na ogólną sumę 45 miljonów złotych, co w porównaniu z r. 1930 stanowi wzrost o 10 miljonów złotych. Z ogólnej sumy zadłużenia przedsiębiorstw koncernowych przypada na przemysł metalurgiczny i mechaniczny prawie 26 miljonów złotych, na przemysł chemiczny — 17 miljonów złotych. Wskazać należy, że Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 3-go grudnia 1930 r. nie daje Bankowi możności angażowania się w nowych przedsiębiorstwach przemysłowych. Portfel udziałów i akcyj Banku wynosi obecnie 31,3 milj. złotych; na portfel ten składają się między innymi akcje Tow. Eksploatacji Soli Potasowych na sumę 18,2 miljonów złotych.

Akcja kredytowa Banku w stosunku do przedsiębiorstw koncernowych ograniczyła się tylko do wypadków wyjątkowych, przyczem przedsiębiorstwa w r. 1931 nie przeprowadzały żadnych inwestycyj.

Skutkiem skurczenia się rynku zbytu oraz spadku cen, sytuacja finansowa przedsiębiorstw koncernowych nie doznała w r. 1931 poprawy. W związku z tem Zakł. Chem. Grodzisk poddały się pod nadzór sądowy, zaś Jarot Tow. Przetworów Drzewnych był zmuszony ogłosić upadłość. Niemniej jednak, niektóre z przedsiębiorstw, mimo niekorzystnych warunków gospodarczych, osiągnęły zadawalające wyniki finansowe.

KRONIKA

Dn. 30 czerwca r. b. odbyło się posiedzenie Zarządu Związku Przemysłu Chemicznego R. P., na którem — między innemi — przyjęto w poczet członków Związku Sp. Akc. Fabr. Chem.-Farm. Dr. A. Wander w Krakowie.

Zarząd postanowił wyznaczyć subsydjum dla wydawnictwa „Przegląd Organizacji", które jesienią roku bieżącego zamierza ogłosić specjalny zeszyt, poświęcony przemysłowi chemicznemu. Postanowiono przekazać do Muzeum Przemysłu i Techniki tablice statystyczne, wykonane w swoim czasie z polecenia Związku i obrazujące rozwój polskiego przemysłu chemicznego w latach 1919—1929. Zarząd wysłuchał wreszcie sprawozdania z bieżącej działalności Związku, zwłaszcza w zakresie budowy nowej taryfy celnej.

Dnia 30 czerwca r. b. odbyło się posiedzenie Komisji Technologji Chemicznej P. K. N. z udziałem prof. A. Rogińskiego, sekretarza Generalnego P. K. N. Na zebraniu był omawiany — między innemi — projekt norm analizy węgla kamiennego. Projekt ów składa się z 5-ciu części: z norm kalorymetrycznych oznaczania ciepła spalania i wartości opałowej paliwa; oznaczania wilgoci; oznaczania popiołu w węglu kamiennym. Projekty tych norm postanowiono przesłać P. K. N. celem opublikowania ich w „Wiadomościach P. K. N."; następne dwa projekty: oznaczania części lotnych i koksu oraz projekt norm pobierania prób odesłano do Podkomisji, celem ostatecznego uzgodnienia tekstów. Projekty te nie wejdą pod obrady Kom. Tech. Chem., lecz będą zbadane z prawem ostatecznej decyzji w imieniu Komisji — przez specjalnie w tym celu wyłonioną podkomisję, w składzie przewodniczącego Kom. Tech. Chem. i prof. J. Zawadzkiego.

Prof. A. Rogiński zreferował sprawę prowadzenia przez Polskę Sekretarjatu Międzynarodowego Normalizacyjnej Komisji Węglowej; z uwagi na konieczność krytycznego zestawienia metod analizy węgla, stosowanych w różnych krajach, sprawę tę odłożono do jesieni.

Zkolei przystąpiono do dyskusji nad wskazówkami dla układających normy artykułów chemicznych; projekt ten — po uwzględnieniu szeregu poprawek — uchwalono również przesłać do P. K. N., celem wydrukowania w „Wiadomościach P. K. N.".

W wyniku propozycji Związku Polsko-Gdańskich Rafineryj Olejów Jadalnych postanowiono powołać podkomisję norm handlu olejami jadalnemi, celem opracowania odpowiedniego projektu norm.

Uchwalono zwrócić się do biura P. K. N. z prośbą o dalsze bezpłatne nadsyłanie „Wiadomości P. K. N." tym wszystkim członkom Komisji Technologji Chemicznej, którzy tego zażądają.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. Nr. 55 z dn. 30 czerwca r. b. ukazało się pod poz. 542 Rozporządzenie Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa z dn. 28 czerwca 1932 r. o ulgach celnych.

Rozporządzenie to wprowadza następujące ulgi celne w zakresie towarów, bezpośrednio interesujących przemysł chemiczny:

	cła autonomicznego
Poz. 71, p. 5b i c. Niewyrabiane w kraju elektrody z węgla i grafitu do celów przemysłowych — za pozwoleniem Min. Skarbu opłacają cło ulgowe, wynoszące	10%
Poz. 96 p. 3a. Siarczan baru strącony (blanc fixe) do wyrobu papieru — za pozwoleniem Min. Skarbu opłaca cło ulgowe	25%
Poz. 102, p. 1. Dwutlenek baru opłaca cło ulgowe	20%
Poz. 108, p. 4a. Kwas azotowy skoncentrowany (powyżej 40°Bé); nitrozą (mieszanina kwasu azotowego z siarkowym) opłacają cło ulgowe	75%
Poz. 112, p. 25b. Masy kontaktowe, sporządzone z pumeksu, względnie z ziemi okrzemkowej, przesyconych solami wanadu, do celów przemysłowych — za pozwoleniem Min. Skarbu opłacają cło ulgowe . .	10%
Poz. 112, p. 25b. II. Chlorek cyny do celów przemysłowych — za pozwoleniem Min. Skarbu, opłaca cło ulg.	25%
Poz. 112, p. 25c. Metyloheksalina (6-krotnie uwodorniony krezol) do celów przemysłowych — za pozwoleniem Min. Skarbu opł. cło ulgowe	10%
Poz. 117, p. 6. Olej drzewny opłaca cło ulgowe	50%
Poz. 119, p. 4. Benzaldehyd do wyrobu barwników syntetycznych — za pozwoleniem Min. Skarbu opłaca cło ulgowe	15%
Poz. 166. Płatki aluminjowe do wyrobu materjałów wybuchowych za pozwoleniem Min. Skarbu opłacają cło ulgowe	20%
Poz. 167, 168 i 169. Niewyrabiane w kraju maszyny i aparaty, — za pozwoleniem Ministra Skarbu, wydanem w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu opłacają cło ulgowe	35%
Poz. 177, pp. 6c, I, II, d, 11b, I, II c; I; II i 20. Papier wymieniony w pozycji 177 p. 5c, I, II i d, w p. 11b, I, II i c, I, II oraz papier podklejony tkaninami z p. 20 do wyrobu papieru światłoczułego — za pozwoleniem Min. Skarbu, opłacają cło ulgowe	20%
Poz. 180, p. 6. Przędziwo z włókna sztucznego cięte o zbliżonej długości włókien, nieskręcone (t. zw. vistra) — za pozwoleniem Min. Skarbu: a) niebarwione . . .	10%
b) barwione . . .	30%

Rozporządzenie weszło w życie z dn. 1 lipca i obowiązuje do dn. 31 grudnia r. b.; do tegoż terminu automatycznie prolongowane są zezwolenia na ulgową odprawę celną towarów, wydane na podstawie dawniej obowiązujących rozporządzeń.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	450 zł.
Alkohol metylowy techniczny 90%	170 „
„ „ czysty 99%	300 „
* Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1,80 „
* Azotniak mielony za 1 kg % N_2	1,68 „
* „ granulowany za 1 kg % N_2	1,83 „
Azotan amonu	100 „
Benzol handlowy 90%	80 „
„ czysty	92 „
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	13,50 „
* Boraks	110—125 „
Chlorek cynku 50° Bé	40 „
Chlorek wapna bielący	36 „
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	20—22 „
Chloroform czysty	800 „
„ „pro narcosi"	1,800 „
Eter siarkowy	390 „
Fenol czysty	265 „
Formalina 40%	270 „
* Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	275 „
* „ techniczna 85/88%	175 „
* Karbid granulowany	75 „
Karbolineum	31,25 „
Klej kostny	205 „
Klej skórny	260 „
Krezol	128 „
* Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO_3	100 „
Kwas mrówkowy 85%	241 „
Kwas siarkowy 60° Bé	7,37 zł.
„ solny 19°/21° Bé	14,25 „
„ octowy techn. 30%	100 „
Mączka kostna odklejona 30% P_2O_5	15 „
„ rogowa 13/14% N_2	— „
Naftalin surowy prasowany	28,00 „
„ czysty w łuskach	52,50 „
Octan sodu	120 „
„ ołowiu	215 „
Oleina zwierzęca destylat	210 „
„ „ saponifikat	200 „
Oleum 20%	19,94 „
Olej lniany	125 „
* Potaż kalcynowany 90/95%	120 „
* Potaż żrący topiony 88/92%	140 „
Pirydyna czysta za 1 kg	9,75 „
Smoła preparowana	17,50 „
Saletra sodowa 15,5% N	37,80 „
Siarczan amonu za 1 kg % N_2	1,68 „
* Siarczan miedzi	110—125 „
* Siarczek sodu 60/62%	60 „
Soda amonjakalna	25 „
„ kaustyczna	60 „
Sól glauberska kalcynowana niemielona	14,25 „
Stearyna	190 „
Superfosfat 16%	9,28—9,92 „
Toluol czysty	105 „
Żelatyna techn.	400 „

Ceny powyższe są cenami hurtowemi i rozumieją się za 100 kg loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką rozumieją się wraz z opakowaniem.

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne:
„PRZEMYSŁ CHEMICZNY, BORUTA Sp. Akc.", Zgierz, tel. Łódź 121-01; Warszawa, Bednarska 2, tel. 656-99.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA" Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.
„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO", Pabjanice, tel. Łódź 21-86.
ZAKŁADY CHEMICZNE W WINNICY, S. A. Henryków pod Warszawą. Tel. II podm. Henryków 5. Biuro sprzedaży: H. Weiss i S-ka. Łódź, Piotrkowska 80, tel. 186-12.

Chlorek wapna bielący.
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Chlorek wapnia ($CaCl_2$):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE". Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Farmaceutyczne przetwory:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.
„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO", Pabjanice, tel. Łódź, 21-86.
„FR. KARPINSKI SPÓŁKA AKCYJNA", Warszawa, Wolność 9, tel. 11-06-00.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
Przem. Tłuszcz. „SCHICHT-LEVER" Sp. Akc., Warszawa, Nowy Zjazd 1, telefony 605-77, 605-99.

Gumowe artykuły techniczne:
Sp. Akc. „WOLBROM", Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 760-80.

Jedwab sztuczny:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.
FABRYKA PRZĘDZY I TKANIN SZTUCZNYCH „CHODAKÓW", Sp. Akc., poczta Sochaczew. Tel. Sochaczew 81.

Karbid:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórny.
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Oleina zwierzęca:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Smoła pierwszorzędowa:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Soda kaustyczna.
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Stearyna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Żelazokrzem 45% i 75%:
„Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej — Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI   Druk L. Bogusławskiego i S-ki, Świętokrzyska 11